

Sygn. akt II AKa 52/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2015 roku

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący Sędzia SA – Paweł Rysiński

Sędziowie SA – Hanna Wnękowska (spr)

S.O. (del) – Dorota Tyrała

Protokolant – sekr. sąd. Kazimiera Zbysińska

przy udziale Prokuratora Hanny Gorajskiej-Majewskiej

sprawy z wniosku J. R. (1) o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie,

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy i prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 21 listopada 2014 r roku

sygn. akt VKo 353/13

zmienia wyrok w zaskarżonej części w ten sposób, że wniosek o odszkodowanie oddala w całości ;

w pozostałej zaskarżonej części tenże wyrok utrzymuje w mocy;

wydatkami w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Do Sądu Okręgowego w Warszawie wpłynął wniosek J. R. (1) o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie stosowane wobec wnioskodawcy w okresie od 29.09.2008 r. do 8.05.2009 r. w sprawie III K 244/09 Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi Południe.

J. R. (1) wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kwoty 155 000 zł tytułem odszkodowania oraz kwoty 223000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Zaskarżonym wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 21 listopada 2014 roku , sygn. V Ko 353/13 zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz J. R. (1) kwotę 15 000 zł tytułem odszkodowania oraz 24 000 zł tytułem zadośćuczynienia – wraz z ustawowymi odsetkami od uprawomocnienia się wyroku; w pozostałym zakresie wniosek oddalono.

Od wyroku tego apelację wniósł pełnomocnik wnioskodawcy i prokurator.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy zaskarżała wyrok w części oddalającej wniosek o zadośćuczynienie zarzucając:

1. naruszenie art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 322 k.p.c. poprzez nieprawidłowe ustalenie, iż kwota 24.000 zł jest odpowiednią sumą zadośćuczynienia dla rekompensaty krzywdy poniesionej przez J. R. (1) w wyniku niewątpliwie

niesłusznego tymczasowego aresztowania trwającego 223 dni, podczas gdy suma ta jedynie w niewielkim stopniu rekompensuje krzywdy poniesione przez wnioskodawcę w wyniku wadliwego zastosowania środka zapobiegawczego;

2. art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. poprzez nie uwzględnienie w toku wyrokowania całości krzywd i cierpień poniesionych przez J. R. (1) bezpośrednio w wyniku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, w tym brak uwzględnienia jego sytuacji osobistej i warunków izolacji, a w konsekwencji przyznanie zadośćuczynienia w kwocie nieodpowiadającej poniesionej przez wnioskodawcę krzywdzie, podczas gdy J. R. (1) w wyniku zastosowania tymczasowego aresztowania doznał krzywdy w rozmiarach większych od tych ustalonych przez Sąd I instancji

3. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. poprzez pominięcie:

a. dowodu z zeznań I. S. złożonych w dniu 22 listopada 2014r., a w konsekwencji błędne uznanie, iż niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie J. R. (1) nie naruszyło jego czci i dobrego imienia, a także nie wpłynęło na pogorszenie się jego perspektyw życiowych i widoków na przyszłość, a w konsekwencji częściowe oddalenie wniosku o zadośćuczynienie, podczas gdy dowód z zeznań I. S. wskazuje, iż część i dobre imię zostało naruszone, a w wyniku tymczasowego aresztowania z J. R. rozwiązano umowę o współpracy i stracił on możliwość prowadzenia działalności na dotychczasowym poziomie;

4. art. 2 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k., poprzez nieprawidłową i dowolną ocenę przeprowadzonych dowodów, a mianowicie:

a. wadliwą ocenę zeznań świadka M. M. oraz J. R. (1), a w konsekwencji uznanie, iż tymczasowe aresztowanie J. R. (1) nie miało wpływu na rozpad związku konkubenckiego M. M. i J. R. (1), podczas gdy niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy wpłynęło negatywnie na długoletni związek J. R. (1) z M. M., co jednoznacznie rzutowało na wymiar krzywd poniesionych przez wnioskodawcę i powinno znaleźć odzwierciedlenie w przyznanym mu zadośćuczynieniu;

b. wadliwą ocenę książki zdrowia osadzonego oraz zeznań J. R. (1) poprzez uznanie, iż od początku pobytu w areszcie wnioskodawca miał zapewnioną odpowiednią ze względów zdrowotnych dietę oraz prawidłową opiekę medyczną, podczas gdy wnioskodawca nie otrzymywał specjalnej diety oraz leków, a fakt ten powodował u niego dolegliwości zdrowotne i wpływał na stopień jego cierpień;

c. wadliwą ocenę zeznań J. R. (1) poprzez uznanie, iż J. R. (1) był osobą przystosowaną do zasad życia więziennego, a jego cierpienia nie przekroczyły negatywnych odczuć innych osób znajdujących się w podobnej sytuacji, podczas gdy J. R. (1) wskazał, iż nie był przystosowany do życia w izolacji, odbiła się ona negatywnie na stanie jego zdrowia psychicznego, a warunki izolacji spowodowały liczne krzywdy, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w przyznanym wnioskodawcy zadośćuczynieniu.

Na zasadzie art. 427 § 2 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść zaskarżonego wyroku, częściowo wynikający z obrazy przepisów prawa procesowego przez Sąd, a mianowicie:

1. błędne przyjęcie, iż niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie J. R. (1) nie naruszało jego czci i dobrego imienia, a także nie wpłynęło na pogorszenie się jego sytuacji życiowej, podczas gdy nieusprawiedliwione zastosowanie najsurowszego środka zapobiegawczego wobec J. R. (1) skutkowało utratą przez niego dobrego imienia, kontrahentów oraz dotychczasowych możliwości zarobkowych;

2. błędne przyjęcie, iż J. R. (1) nie odniósł dodatkowych cierpień związanych z warunkami jego izolacji w Areszcie Śledczym W. B., podczas gdy warunki tej izolacji wywoływały u wnioskodawcy liczne cierpienia, których nie wziął pod uwagę Sąd I instancji;

3. błędne przyjęcie, iż J. R. (1) od początku pobytu w areszcie otrzymywał dietę dostosowaną do jego stanu zdrowia, podczas gdy w istocie jej nie otrzymywał, co powodowało u niego dolegliwości bólowe oraz rodziło obawę o pogorszenie się stanu zdrowia, co bezpośrednio wpływało na stopień cierpienia wnioskodawcy;

4. błędne uznanie, iż niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie nie było przyczyną zakończenia długoletniego związku J. R. (1) z M. M., podczas gdy niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowania J. R. (1) miało bezpośredni wpływ na pogorszenie się tej relacji oraz jej zakończenie o czym to świadczą zeznania wnioskodawcy oraz M. M..

Na zasadzie art. 427 § 1 k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 k.p.k. pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie wniosku J. R. (1) o zadośćuczynienie w całości ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Apelacja prokuratora zaskarżała wyrok w części zasądzającej odszkodowanie zarzucając:

Na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt. 3 k.p.k. wyrokowi temu zarzucił:

I. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia w części dotyczącej zasądzzonego odszkodowania mający wpływ na jego treść, polegający na dowolnym ustaleniu, że z powodu poniesienia szkody w związku z zastosowaniem tymczasowego aresztowania wnioskodawcy należna jest kwota z tytułu odszkodowania w kwocie 15 000 zł poprzez błędne przyjęcie, że z pracy świadczonej bezpośrednio przed tymczasowym aresztowaniem wnioskodawca osiągał regularne dochody w wysokości

4 000 zł netto miesięcznie mimo, że nie ma na tą okoliczność żadnego dowodu z dokumentu potwierdzającego to ustalenie gdy tymczasem z zeznania podatkowego wnioskodawcy do Urzędu Skarbowego, skąd uzyskano pełną i rzetelną dokumentację rozliczeniową, wynikają legalne dochody wnioskodawcy w całym roku 2007r. na kwotę 9073,70 zł, zaś w 2008r. strata w wysokości 1384,80 zł i błędne przyjęcie, mimo nie wykazania dowodami z innych dokumentów, osiągania dochodów z prowadzenia jako osoba fizyczna działalności gospodarczej w zakresie montażu mebli kuchennych, po odliczeniu miesięcznych kosztów utrzymania wnioskodawcy na kwotę 2 000 zł, iż utracił on przychód miesięczny po 2 000 zł, stąd przez okres 7 i pół miesiąca wysokość należnego, odszkodowania wyniosła 15 000 zł.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. i art. 437 k.p.k. prokurator wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części dotyczącej odszkodowania i przekazanie tej sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy J. R. (1) jest niezasadna.

Sąd Okręgowy należycie ocenił ujawniony materiał dowodowy i prawidłowo dokonał ustaleń faktycznych stanowiących podstawę miarkowania wysokości zadośćuczynienia. Zasądzoną z tego tytułu kwotę należy uznać za odpowiednią z punktu widzenia kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia.

Niewątpliwie ocena rodzaju doznanej w związku z tymczasowym aresztowaniem krzywdy i wysokość zadośćuczynienia za jej doznanie jest trudna do skonkretyzowania w formie pieniężnej. Należy jednak mieć na względzie całokształt okoliczności dotyczących stosowania tego środka i wynikłej z tego szkody moralnej.

Sąd Okręgowy orzekając w tym zakresie rozważył wszystkie istotne okoliczności związane z tymczasowym aresztowaniem J. R. (1) a okoliczności te znalazły należyty wyraz w wysokości zasądzzonego zadośćuczynienia.

Wbrew zarzutowi apelacji, Sąd rozważył i uwzględnił długość okresu tymczasowego aresztowania wnioskodawcy oraz warunki pobytu w areszcie, w szczególności trudne warunki techniczne i sanitarne. Sąd rozważył także podniesioną przez skarżącego sprawę pobicia J. R. (1) przez współosadzonego zasadnie przyjmując, że był to wypadek jednostkowy, a skoro wnioskodawca nie powiadomił o zajściu wychowawcy, a także nie prosił o zmianę celi – uprawniony jest wniosek, że sytuacja w celi nie była dla niego nadmiernie dolegliwa. Wnioskodawca nie wykazał

by - jak podniósł skarżący w zarzucie I 4c - sytuacja w areszcie odbiła się negatywnie na stanie jego zdrowia psychicznego. Z zeznań J. R. (1) wynika jedynie, że po opuszczeniu aresztu był kilka razy u psychologa z powodu złego samopoczucia, nie wie czy zapisane leki mu pomogły, nie kontynuował leczenia. Wnioskodawca nie przedstawił żadnych dokumentów potwierdzających wizyty u psychologa.

Zasadnie także Sąd przyjął – w oparciu o zapisy w książeczce zdrowia osadzonego - że wnioskodawca miał w areszcie zapewnioną dietę i opiekę medyczną a także, iż brak jest podstaw do przyjęcia, że na skutek pobytu w areszcie stan zdrowia wnioskodawcy uległ pogorszeniu.

Podzielając argumentację przedstawioną w tym zakresie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wystarczy w tym miejscu zwrócić uwagę, że po opuszczeniu aresztu J. R. (1) nie podjął leczenia w przychodni rejonowej - w ogóle nie korzystał z pomocy lekarza w tej przychodni. Nie przedstawił także żadnej dokumentacji wskazującej, że podjął leczenie w innej placówce.

Sąd Okręgowy rozważył także kolejną podniesioną w zarzutach apelacji okoliczność - dotyczącą utraty dobrego imienia J. R. (1) w otoczeniu, spowodowanej jego tymczasowym aresztowaniem. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy z wiarygodnych zeznań I. R., siostry wnioskodawcy, wynika, iż nie stracił on dobrej opinii wśród otoczenia gdyż nikt nie wierzył w jego winę, o utracie takiej nie wiedziała także M. M.. Podkreślenia wymaga, że wnioskodawca nie wskazał konkretnych faktów, które mogłyby świadczyć o utracie czci i autorytetu w oczach jego otoczenia.

Odnosząc się do kolejnego zarzutu apelacji, w którym skarżący podnosi, że konsekwencją tymczasowego aresztowania był rozpad związku J. R. (1) z M. M., stwierdzić trzeba, że Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, że nie był on bezpośrednim następstwem tymczasowego aresztowania a stanowisko swe wystarczająco uzasadnił. Skarżący ograniczając w zasadzie swe wywody w tym zakresie do zacytowania zeznań wnioskodawcy i M. M. nie przedstawił argumentów, które poddałyby w wątpliwość prawidłowość oceny Sądu w tym przedmiocie.

Mając na uwadze wskazane wyżej okoliczności, Sąd Apelacyjny przy uwzględnieniu argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uznał apelację pełnomocnika wnioskodawcy za niezasadną.

Zasadny jest natomiast zarzut apelacji prokuratora.

Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że skoro wnioskodawca w okresie poprzedzającym tymczasowe aresztowanie prowadził zarejestrowaną działalność gospodarczą, to podstawę ustaleń w przedmiocie jego dochodów stanowić mogą wyłącznie informacje zawarte w zeznaniu podatkowym za okres poprzedzający tymczasowe aresztowanie. Z zeznań tych wynika, że J. R. (1) w roku 2007 osiągnął dochód w wysokości 9073,70 zł, zaś w roku 2008 poniósł stratę.

W oparciu o wskazane wyżej dokumenty, w żadnym razie nie można uznać by mógł on poczynić jakiegokolwiek oszczędności gdyby nie został aresztowany. Podkreślić w tym miejscu trzeba, że szkoda wynikająca z niesłusznego tymczasowego aresztowania nie jest sumą utraconych zarobków, lecz różnicą między stanem majątkowym, jaki by istniał, gdyby poszkodowanego nie pozbawiono wolności, a stanem rzeczywistym w chwili odzyskania wolności.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny dzieląc w całej rozciągłości zarzut podniesiony w apelacji prokuratora i uznając, że zebrane dowody pozwalają na zmianę wyroku i odmienne orzeczenie co do istoty – oddalił wniosek o odszkodowanie w całości.

Na marginesie jedynie należy zwrócić uwagę, że wnioskodawca nie wykazał by mógł poczynić jakiegokolwiek oszczędności gdyby nie został tymczasowo aresztowany. Złożył do akt faktury VAT z roku 2007 na łączną kwotę zaledwie 12 977,03 w roku oraz tylko jedną fakturę z roku 2008 opiewającą na kwotę 3660 zł.

Oświadczył, że są to jedyne faktury jakie posiada.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd przyjmując, iż oskarżony mógłby zaoszczędzić miesięcznie kwotę 2000 zł oparł się w zasadzie wyłącznie na jego oświadczeniach w sprawie III K 244/09, odmawiając wiary jego zeznaniom złożonym w niniejszym postępowaniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego oświadczenia J. R. (1) złożone w sprawie III K 244/09, którym sam zaprzeczył w niniejszym postępowaniu, niepotwierdzone żadnym obiektywnym dowodem nie mogą zostać uznane za wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych w omawianym przedmiocie.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.